

Avi Shlaim ile söyleşi:

“Netanyahu, ABD’yi İran’la savaşa çekmek istiyor”

Óscar Guti rrez

20 Haziran 2025 Cuma

https://birikimdergisi.com/guncel/12087/avi-shlaim-ile-soylesi-netanyahu-abdyi-israille-savasa-cekme-istiyor?fbclid=IwQ0xDSwLCcU1jbGNrAsJxS2V4dG4DYWVtAjExAAEePEkBCvP3IMsbrmqz11LP7dTZ1g070PIJHetx2W-nIxnYHnluXiMySf7xxGg_aem_NCmeCyfkWAt-wlaeuUtyBQ

The Iron Wall: Israel and the Arab World (1999) ve Three Worlds: Memoirs of an Arab-Jew (2023) gibi kitapların yazarı olan Avi Shlaim, İsrail tarihinin geleneksel anlatılarını sorgulayan ve “Yeni Tarihçiler” olarak bilinen grubun bir üyesidir. Yaklaşık bir yıl önce, Ekim ayı sonunda, Liverpool Hope Üniversitesi, Yahudi cemaatinden gelen baskılar nedeniyle onun vereceği bir konferans ıptal etti.

 scar Guti rrez: Zaman zaman, İsrail’in hâlâ rasyonel bir şekilde davranmaya başlayabileceğine dair umudunuzu korudu unuzu söylüyordunuz. Bu hâlâ geçerli mi?

Avi Shlaim: İsrail çok değişti. Son yirmi yılda, özellikle İkinci İntifada'dan (2000-2005) bu yana sürekli olarak sağa kayd. Benjamin Netanyahu liderliğindeki mevcut hükümet, İsrail tarihindeki en sağcı, yabancı düşmanı, yayılmacı, İslamofobik ve ırkçı hükümettir. İç Güvenlik Bakanı ve Yahudi Gücü partisinin lideri Itamar Ben-Gvir ve Maliye Bakanı, dindar Siyonist Parti'nin başı Bezalel Smotrich gibi aşırılıkçılar, hükümette kilit konumlarda yer alıyor. Bunlar Yahudilerin üstünlüğüne inanan siyasetçilerdir. Nihai hedefleri Gazze'nin etnik temizliği ve Batı Şeria'nın fiili ilhakıdır. Hükümete kılavuzluk eden siyasi ilkelerde, Yahudi halkının İsrail topraklarının tamamı üzerinde (Batı Şeria dâhil) münhasıran egemenlik hakkına sahip olduğu belirtiliyor. Ama, buna rağmen İsrail'in tümüyle rasyonellikten uzaklaştığını söyleyemem. 7 Ekim 2023'teki Hamas saldırısı, İsrail toplumunu rayından çıkardı. O zamandan beri İsrail kamuoyu intikam talep ediyor – oysa intikam bir politika değildir. Netanyahu her ne kadar popüler olmasa da, Gazze'deki yıkım politikası halk tarafından desteklendi, Lübnan'daki Hizbullah'a yönelik saldırıları da öyle.

Óscar Gutiérrez: Netanyahu'nun popülerliği yeniden arttı.

Avi Shlaim: Hamas'ın İsrail'e yaptığı sürpriz saldırıdan sonra, Netanyahu'nun popülerliği dibe vurmuştu: İsraillilerin %80'i onun gitmesini istiyordu. İsrail ordusu, Hamas'ı yok etmek ve rehineleri kurtarmak gibi hedeflere ulaşamadı. Netanyahu, Hamas lideri İsmail Haniye'yi öldürdü ama ardından ağırlığı kuzey cephesine kaydırarak İran'ın önemli bir müttefiki olan Hizbullah'a saldırdı ve onun lideri, İsrail ve Amerikan emperyalizmine karşı Arap direnişinin sembolü olan Hasan Nasrallah'ı öldürdü. İsrail'in sayısız taktiksel başarı elde ettiği ortada; örneğin şaşırtıcı bir şekilde yapılan telsiz ve çağrı cihazı saldırısı gibi. Şu an itibarıyla İsrail, Hamas'ın tüm müttefiklerine karşı saldırıya geçmiş görünüyor ve bu cephelerde oldukça başarılı. Bu yüzden Netanyahu'nun İsrail'deki popülerliği artıyor. Ama bunlar yalnızca taktiksel başarılar: düşmanlara zarar verilmiş ve bazı zaferler elde edilmiş olabilir, ama stratejik anlamda bir kazanım yok. Zira Hamas hâlâ varlığını sürdürüyor, hâlâ roket atıyor; Hizbullah da hâlâ ayakta ve İsrail kara birliklerine karşı direniş gösteriyor.

Óscar Gutiérrez: Taktiksel zaferler var ama bunlar çok daha geniş bir stratejinin parçası gibi görünüyor: İran, Yemen ve Suriye'ye de saldırılar gerçekleşti. İsrail'in nihai amacı sizce nedir?

Avi Shlaim: İsrail'in nihai amacı, Ortadoğu'daki güç dengelerini değiştirmektir. En büyük rakibi ise İsrail'e direniş ekseninin başlıca destekçisi olan İran'dır. Bu ekseninde Hamas, Hizbullah, Yemen'deki Husiler ve Suriye ile Irak'taki çeşitli İran yanlısı milisler yer alıyor. İran, İsrail'le doğrudan bir çatışmadan şimdiye kadar kaçındı ama vekilleri aracılığıyla sürekli baskı uyguladı. Şimdi İsrail bu direniş ekseninin tamamını zayıflatmaya çalışıyor; çatışmayı sürekli genişletiyor. Amerika'nın amacı çatışmayı sınırlamakken, İsrail'in amacı onu yaymak ve tırmandırmak. Şu anda İsrail dört cephede savaş yürütüyor: Gazze, Lübnan, Yemen'deki Husiler ve Suriye'deki hedeflere saldırarak. Ama iş burada bitmiyor. İsrail'in asıl istediği, İran'la doğrudan çatışmaya girmek – çünkü kilit aktör İran. Netanyahu, yaklaşık yirmi yıldır ABD'nin İran'ın nükleer tesislerine saldırmasını talep ediyor. Şimdi, gerilimi tırmandırarak ABD'yi İran'la bir hesaplaşmaya çekmek istiyor; nihai hedefi İran'ın nükleer altyapısını yok etmek.

Óscar Guti  rrez: ABD'nin ve Batılı müttefiklerin   srail'in mevcut stratejisindeki rolü ne kadar önemli?

Avi Shlaim: Bu durum bir paradoks barındırıyor:   srail, bütünüyle ABD'ye bağımlı ama ABD'nin   srail siyaseti üzerinde çok az etkisi var. Amerika'nın   srail'e desteğı koşulsuz.   srail'e silah, para ve diplomatik koruma sağıyor. Yıllık 3,8 milyar dolar askeri kredi veriyor. Gazze savaşında Kongre, buna ek olarak 14 milyar dolar daha ve sonrasında 20 milyar dolar daha onayladı. ABD,   srail'i çok yüksek düzeyde s  bvans   ediyor. Ayrıca, Güvenlik Konseyi'nde   srail'in hoşuna gitmeyen kararları veto ediyor. ABD'nin desteğı,   srail'in Filistinlilerin insan haklarına saygı göstermesi ya da uluslararası hukuka uyması gibi koşullara bağılı değıl. Bu yüzden   srail, yaptıklarının hesabını vermeden yoluna devam edebiliyor. Joe Biden, Gazze ve Lübnan'da ateşkes müzakereleri yapmaya çalıştı ama hiçbir başarı elde edemedi. Netanyahu, Biden'ı kasten köşk düşürmeye ve aşağılamaya çalıştı; çünkü dostu Donald Trump'ın yaklaşan seçimleri kazanmasını istiyordu.

Óscar Guti  rrez: Bu   atışma 7 Ekim 2023'te başlamadı.   srail, geçtiğimiz yüzyılda birçok savaşı kazandı ama barışı kazanamadı. Aksine,   atışma giderek derinleşti. Neden?

Avi Shlaim: Bu   atışma, bir yüzyıl önce iki ulusal hareketin –Siyonizm ile Filistin milliyetçiliğinin–   arpışması olarak başladı. Filistin meselesi, bu çatışmanın kalbini ve özünü oluşturur. Bu mesele   z  me kavuşmadığı sürece Ortadoğı'da ne barış, ne güvenlik ne de istikrar sağılanabilir.   srail, 1967'den –yani Altı Gün Savaşı'ndan– bu yana, toprak karşılığında barışı mı se  eceğı yoksa toprakları elinde tutmayı mı tercih edeceğı konusunda bir karar vermek zorundaydı. Ve   srail, Filistinliler söz konusu olduğunda barış yerine toprakları tercih ettiğini eylemleriyle defalarca gösterdi.   srail'in bu çatışmaya dair barışçıl bir   z  m   yok; yalnızca askeri güce başvuruyor.   srail'de yaygın bir söz vardır: “G    işe yaramazsa daha fazla g    kullan.” Uluslararası toplumun en geniş mutabakat sağıladığı   z  m, iki devletli üzümdür. Ama   srail bunu yerleşimlerle, güvenlik duvarıyla ve Doğı Kudüs'  n ilhakıyla yok ettiğı için artık bu   z  m  n “  ld  ğ  ” sıkça dile getiriliyor. Bense iki devletli   z  m  n aslında hiç doğımamış olduğunu savunuyorum. 1967'den bu yana hiçbir   srail h  k  meti, en ılımlı Filistinli liderlerin dahi kabul edebileceğı bir iki devletli   z  m   nerisi sunmadı. İkincisi, 1967'den bu yana hiçbir Amerikan h  k  meti de   srail'i gerçek bir iki devletli   z  me zorlamadı.

Óscar Guti  rrez: Eski Filistin Enformasyon Bakanı Mustafa Barghouti ile görüşmüştüm; kendisi tek devletli   z  m   savunuyor.

Avi Shlaim: Unutmamak gerekir ki Hamas, salt bir terör   rg  t   değıldir. Parlamenter yoldan iktidara gelen bir siyasi partidir. Ocak 2006'da,   zg  r ve adil geçen bir seçimde mutlak   oğunluğı kazandı; ama   srail ve Batılı müttefikleri bu h  k  meti tanımayı reddetti. Hamas diplomatik bir yol izlemeye çalıştı, ama bu yol ona kapatıldı. FK   (Filistin Kurtuluş   rg  t  ),   srail'le Oslo Anlaşmaları'nı imzaladı; tarihsel Filistin'in beşte dördü –yani %78'i–   zerindeki hak iddiasından vazgeçti, karşılığında tarihsel Filistin'in %22'sinde bir Filistin devleti kurulmasını kabul etti. Ama bu da   srail için yeterli olmadı. Yerleşim yerlerini genişletmeye devam etti. Bugün hâlâ Batı şeria'da toprak gasp ediyor, etnik temizlik uyguluyor. Ben önceleri iki devletli   z  m   destekliyordum, ama bu artık içi boş bir formüle

dönüştü. Şimdi bu çatışmaya yönelik tek demokratik çözümün, din ve etnik köken gözetilmeksizin tüm yurttaşlara eşit haklar tanıyan, Ürdün Nehri'nden Akdeniz'e kadar uzanan tek devletli bir çözüm olduğunu savunuyorum.

Óscar Guti  rrez: Bölgedeki Arap kom  şuların ılımlı tepkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Avi Shlaim: İsrail Gazze'de soykırım, Batı Şeria'da etnik temizlik ve Lübnan'da büyük çaplı bir askeri saldırı yürütürken Arap devletlerinin ne denli sessiz kaldığı gerçekten dikkat çekici. Bu ülkelerin bazıları İsrail'le barış anlaşmaları yaptı –   rne  in İbrahim Anlaşmaları. Netanyahu, Filistinlilere herhangi bir taviz vermeden Arap devletleriyle barış yapılabileceğini her zaman övünerek söylemiştir ve bu anlaşmalar onun haklı çıktığını gösterdi. Bu   atışmada Arapların ortak bir pozisyonu var: Mart 2002'de Beyrut'taki Arap Birliği zirvesinde kabul edilen Arap Barış Girişimi. Bu girişim, İsrail'e, Batı Şeria ve Gazze'de, başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız bir Filistin devletinin kurulması karşılığında Arap Birliği'nin 22 üyesiyle resm   barış ve normalleşme öneriyor. Bu, yüzyılın anlaşmasıdır. Bundan daha fazlası istenemez. Ama Netanyahu, bunu defalarca reddetti. İbrahim Anlaşmaları ise bu kolektif Arap pozisyonundan bir geri çekilme ve Filistinlilere sırt çevirme anlamına geliyor.

- İlk olarak Ekim 2024'te [El Pais](#)'da yayımlanmıştır.
- İngilizceden   eviren: **Barış   zkul**